

Noordrijn-Westfalen: Deelstaat met nieuwe integratiekansen

1. Integratierapport van de deelstaatregering

Children

Adolescents

Family

Women

Seniors

Generations

Integration

International cooperation

Centrale resultaten

Noordrijn-Westfalen wordt de deelstaat met nieuwe integratiekansen.

Gedurende de eerste drie jaar van de 14^e kabinetsperiode is de basis geschapen en verruimd om Noordrijn-Westfalen tot de deelstaat met nieuwe integratiekansen te maken. Gelijke kansen voor mannen en vrouwen, autochtonen en allochtonen, zo luidt het doel dat ministerpresident Dr. Jürgen Rüttgers in de regeringsverklaring van 13 juli 2005 aangegeven heeft. Landelijk draagt voor het eerst een ministerie het woord “integratie” in zijn naam. Het Ministerie van Generaties, Familie, Vrouwen en Integratie (Ministerium für Generationen, Familie, Frauen und Integration) bundelt centrale taken met betrekking tot het deelstaatbeleid die voor de toekomstige capaciteiten van de deelstaat van doorslaggevend belang zijn.

Integratiebeleid in Noordrijn-Westfalen wordt gekenmerkt door sterke structuren en betrokken medewerkers.

Noordrijn-Westfalen heeft zijn qua integratiebeleid sterke infrastructuur gedurende de afgelopen drie jaar doelgericht gemoderniseerd. Met veelzijdige programma's en maatregelen, zoals het programma “KOM-IN Noordrijn-Westfalen – innovatie van het gemeentelijke integratiewerk” (“KOMM-IN Nordrhein-Westfalen – Innovation in der kommunalen Integrationsarbeit”), integratiebureaus, het netwerk voor opleidingen enz. en betrokken vakmensen wordt de basis voor een succesvolle integratie geschapen en zekergesteld.

Integratie vindt lokaal plaats, in gemeenten, steden en wijken.

Integratie vindt lokaal plaats. In gemeenten, steden en wijken beslist men of het samenleven van mensen met en zonder migratie-achtergrond lukt. De regering van Noordrijn-Westfalen waardeert de veelzijdige inspanningen die de gemeenten voor meer integratie leveren. Zij zal de verdere ontwikkeling hiervan gemeenschappelijk met de gemeenten vormgeven.

Het “Actieplan Integratie” van 27 juni 2006 wordt stap voor stap omgezet.

Het “Actieplan Integratie” (“Aktionsplan Integration”) is het handelingsprogramma van de deelstaatregering voor het integratiebeleid. Het geeft voor 20 handelingsgebieden concrete stappen aan voor een succesvol integratiebeleid. De met het besluit van het kabinet van 15 november 2005 ingestelde Interministeriële Werkgroep Integratie (Interministerielle Arbeitsgruppe Integration, IMAG) onder leiding van het Ministerie van Generaties, Familie, Vrouwen en Integratie coördineert en stuurt de omzettingsprocedure.

Het vroeg leren van de Duitse taal is de sleutel voor integratie. Noordrijn-Westfalen speelt hier een voortrekkersrol voor het hele land.

De regering van de deelstaat heeft de taalkundige stimulering van alle kinderen voordat ze naar school gaan, verplicht vormgegeven en gekwalificeerd uitgebreid. Als eerste deelstaat heeft zij de registratie van de taalkennis van alle kinderen twee jaar voordat ze naar school gaan, wettelijk geregeld. De middelen voor de taalkundige stimulering werden aanzienlijk verhoogd, van 7,5 miljoen Euro in 2005 naar 28 miljoen Euro in 2008. In het kleuterschooljaar 2007/08 heeft men met deze middelen in totaal ca. 91.500 kinderen bereikt met een aanbod voor aanvullende taallessen, ½ jaar, één jaar en twee jaar voordat de kinderen naar school gaan. Na de vaststelling van de taalkennis in 2008 zijn voor het kleuterschooljaar 2008/2009 rond 36.000 kinderen nieuw in de taalkundige stimulering opgenomen. Dat betekent dat bij rond 67.000 kinderen met leeftijden tussen de vier en vijf jaar in dit kleuterschooljaar de taalkennis verbeterd wordt. In 2008 werd voor 36.000 kinderen die over twee jaar naar school gaan, aangegeven dat een aanvullende verbetering van de taalkennis nodig was. Deze kinderen zullen vanaf het kleuterschooljaar 2008/2009 in de taalkundige stimulering opgenomen worden. De taalkundige stimulering is in de nieuwe Wet over de vorming van kinderen (Kinderbildungsgesetz, KiBiz) geregeld die per 1.8.2008 van kracht geworden is.

In het hele gebied zijn gezinscentra als aanvullende aanloopcentra voor vorming, advies en begeleiding ontstaan.

In slechts twee jaar heeft de deelstaatregering het idee van de gezinscentra ontwikkeld en in praktijk gebracht. De pilotfase voor de ontwikkeling van de gezinscentra is succesvol afgesloten met de certificatie van 261 gezinscentra. In Noordrijn-Westfalen is men vanaf 1 augustus 2007 met de oprichting van gezinscentra in het hele gebied actief. Sinds begin van het kleuterschooljaar 2008/2009 ontvangen rond 1.500 gezinscentra een subsidie van de deelstaat ten bedrage van 12.000 Euro per jaar, aanvullend bij de afzonderlijke subsidies voor de kinderdagverblijven, de gezinsvorming en het gezinsadvies. De regering van de deelstaat heeft het zich tot doel gesteld om tot het jaar 2012 3.000 kinderdagverblijven in Noordrijn-Westfalen uit te breiden tot gezinscentra.

Het aanbod van dagscholen wordt steeds groter: een vooruitgang, juist voor kinderen met een migratie-achtergrond.

Het aanbod van scholen met 's ochtends en 's middags onderwijs (Ganztagsschulen) wordt steeds groter. Per 1.8.2008 waren er 216 scholen voor VMBO (Hauptschulen) en 25 scholen voor speciaal onderwijs (Förderschulen) met een uitbreiding van het aanbod van lessen gedurende de hele dag. In het schooljaar 2008/2009 kan het aantal scholen voor VMBO met een uitbreiding van het aanbod van lessen gedurende de gehele dag tot 250 stijgen. Op grond van het grote belang van een aanbod gedurende de gehele dag heeft de regering van de deelstaat in april 2008 besloten tot een omvangrijk programma voor de uitbreiding van het aanbod voor de gehele dag bij HAVO (Realschule) en VWO (Gymnasium) en een pedagogische begeleiding gedurende de middag voor alle scholieren van groep zeven tot en met de vierde klas, die geen dagschool volgen, maar wel in de namiddag les hebben. De regering investeert daartoe tot 2010 in totaal 100 miljoen Euro aanvullend voor bouwmaatregelen en 75 miljoen Euro aanvullend voor personeelskosten. Per 1.8.2008 zijn op 2.927 lagere scholen – daarbij ook rond de 150 scholen voor speciaal onderwijs – in totaal 183.951 plaatsen in de open dagschool gecreëerd. Tot 2009 dienen in totaal 205.000 plaatsen op dagscholen voor lager

onderwijs te ontstaan zodat er dan voor meer dan een kwart van alle lagere-school-kinderen een plaats op een dagschool beschikbaar zal zijn. Het aanbod in de kinder- en jongerenhulp gedurende de namiddag, dat door de jongerenhulp en de school samen uitgevoerd werd, richt zich ook op scholieren met een migratie-achtergrond. Hiervoor wordt uit het Kinder- en jongerensubsidieplan (Kinder- und Jugendförderplan) 2,7 Euro ter beschikking gesteld.

De regering van Noordrijn-Westfalen heeft zich succesvol ingezet voor een verblijfsrechtregeling.

Tijdens de conferentie van de Ministers en Senatoren van Binnenlandse Zaken van de deelstaten in november 2006 is men tot overeenstemming met betrekking tot het verblijfsrecht (Bleiberecht) gekomen. Bovendien heeft de Duitse staat in verband met de aanpassing van het immigratierecht een wettelijke regeling voor bestaande gevallen en een verblijfsrecht voor geïntegreerde kinderen van gedoogde buitenlanders geschapen. Tot 31.12.2007 zijn in Noordrijn-Westfalen in totaal 29.025 verzoeken tot afgifte van een verblijfsvergunning op grond van de verordening inzake het verblijfsrecht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen van 11 december 2006 dan wel op grond van de wettelijke regeling van bestaande gevallen gemeld. Aan rond 13.000 personen kon een verblijfsvergunning worden afgegeven, ca. 3.500 verzoeken werden afgewezen. De toetsing van de andere verzoeken is gaande.

Integratiecursussen hebben hun nut als integratie-instrument bewezen.

In Noordrijn-Westfalen werden in 2006 386 instanties door de Nationale Instantie voor Migratie en Vluchtelingen (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, BAMF) toegelaten om integratiecursussen te geven. Zo is een aanbod van integratie-cursussen voor het hele gebied gegarandeerd. In het hele land hebben in 2006 76.401 (in Noordrijn-Westfalen 15.967) personen hun integratiecursus afgesloten. Daarbij hebben in totaal 50.952 personen deelgenomen aan de vrijwillige examens voor het Certificaat Duits. 36.599

(71,8%) van deze geëxamineerden hebben het examen met goed gevolg afgelegd en het Certificaat Duits ontvangen. De grootste groep cursisten waren Turkse staatsburgers (26,8%), 7,7% kwam uit de Russische Federatie.

Het programma “Sociale Stad” waardeert wijken met een groot aandeel mensen met een migratie-achtergrond op.

Met het omvattende handelingsprogramma “Sociale Stad” (“Soziale Stadt”) wil de regering van de deelstaat het doel verwezenlijken om wijken waarin stedenbouwkundige, maatschappelijke, economische en ecologische problemen zich concentreren, weer op te waarderen. Daardoor dienen de leefomstandigheden in stedelijke probleemgebieden met een bovengemiddeld aandeel migranten duidelijk verbeterd te worden. Voor investeringen in de stedenbouw door de deelstaat zijn voor 2008 76 miljoen € voor het door de deelstaten en de Bondsrepubliek gedragen programma “Sociale Stad” voorzien. Met het geïntegreerde handelingsprogramma worden momenteel 48 projecten met verschillende doelen in 42 wijken ondersteund.

4,1 miljoen mensen in Noordrijn-Westfalen hebben een migratie-achtergrond.

Niet alleen de bijna 1,9 miljoen buitenlanders, maar in totaal 4,1 miljoen mensen in Noordrijn-Westfalen hebben een migratie-achtergrond. Voor meer dan één op de vijf inwoners van Noordrijn-Westfalen is migratie een deel van zijn eigen of familiale identiteit. Daardoor wordt duidelijk dat migratie en integratie geen randonderwerpen zijn, ze raken het hart van onze bevolking en onze maatschappij. In Noordrijn-Westfalen wonen 638.000 voormalige buitenlanders die door naturalisatie Duitser geworden zijn. Naast de immigranten van Duitse afkomst uit Oost-Europa betreft de grootste groep immigranten mensen van Turkse nationaliteit. Meer dan 850.000 mensen in Noordrijn-Westfalen hebben de Turkse nationaliteit of zijn genaturaliseerde voormalige Turken.

Nieuwe gegevenskwaliteit: niet slechts informatie over buitenlanders en Duitsers, maar over mensen met een migratie-achtergrond.

Voor het eerst worden in dit rapport niet slechts gegevens over de situatie van Duitsers en buitenlanders, maar over de grotere groep mensen met een migratie-achtergrond gepresenteerd. Hierdoor wordt een duidelijk verbeterde gegevenskwaliteit bereikt. De belangrijkste bron van gegevens is de microcensus, een jaarlijkse enquête onder 1% van de bevolking die in het kader van de continue integratiemonitoring regelmatig geëvalueerd zal worden. In totaal wordt gebruik gemaakt van gegevens over 13 verschillende groepen met en zonder migratie-achtergrond. Naast de microcensus wordt voor het rapport ander omvangrijk gegevensmateriaal meegenomen.

Dramatische vermindering van het aantal geboortes in Noordrijn-Westfalen.

Van 1964 tot en met 2006 daalde het aantal geboortes per jaar in Noordrijn-Westfalen van 300.425 naar 149.925 per jaar – dat is in bijna 40 jaar bijna de helft. Zonder de vestiging van immigranten met een Duitse achtergrond uit Oost-Europa en buitenlanders zou de bevolkingsontwikkeling in Noordrijn-Westfalen duidelijk negatiever verlopen.

Mensen met een migratie-achtergrond zijn jonger dan het gemiddelde van de bevolking.

Rond 3,4 miljoen Duitsers in Noordrijn-Westfalen zijn boven de 65. Dit is slechts bij 158.440 buitenlanders het geval. Het percentage mensen boven de 65 is bij de Duitsers 21,1%, bij de buitenlandse bevolking slechts 8,3%. Meer dan één vijfde van de Duitsers is boven de 65, en slechts één op de twaalf buitenlanders. Daardoor dragen ze in aanzienlijke mate bij tot de “verjonging” van de bevolking van Noordrijn-Westfalen.

Als de vestiging van immigranten van Duitse komaf uit Oost-Europa ook bekeken wordt, blijkt: in veel landelijkere regio's wordt wezenlijk integratiewerk gerealiseerd.

Juist de landelijkere regio's in Noordrijn-Westfalen hebben de verleden decennia bijzonder veel immigranten van Duitse komaf en verlate Duitstalige immigranten uit Oost-Europa opgenomen. Van 1989 tot en met 2006 zijn er in totaal 137.744 immigranten van Duitse komaf in het district Detmold met zijn rond 2,1 miljoen bewoners gaan wonen. In het duidelijk grotere district Düsseldorf met 5,2 miljoen mensen waren het ter vergelijking 128.782 mensen, dus bijna 10.000 immigranten minder. Het district Arnsberg ligt met 149.800 personen gedurende de periode 1989 tot en met 2006 in absolute getallen op kop voor wat betreft de vestiging van immigranten van Duitse komaf uit Oost-Europa in Noordrijn-Westfalen.

Duidelijke vermindering: vandaag de dag kan geen sprake meer zijn van “immigratiegolven”.

De immigratie naar Noordrijn-Westfalen wordt sinds jaren steeds minder. Ze is voor het eerst in 2007 - niet het laatst op grond van de positieve economische ontwikkeling – weer licht gestegen ten opzichte van 2006. De tijden met een hoog migratie-overschot, zoals in de jaren tachtig en negentig, zijn voorbij. In 1995 vestigden zich in totaal 190.000 personen hier, in 2007 waren het er bijna 135.500. Volgens de migratiestatistiek zijn in 2006 8.680 Turkse staatsburgers naar Noordrijn-Westfalen gekomen, 9.081 vertrokken er.

Bijzonder sterke vermindering bij immigranten van Duitse komaf uit Oost-Europa en asielzoekers.

Van 1995 tot en met 2007 verminderde de vestiging van asielzoekers van 29.018 naar slechts 5.140. Gedurende dezelfde periode zakte het aantal late Duitstalige immigranten uit Oost-Europa van 44.938 naar slechts 1.266. Ook het nakomen van familie was duidelijk over zijn hoogtepunt heen. Dat geldt ook voor het nakomen van kinderen. Samen met andere familieleden zijn sinds

2007 in totaal 10.155 personen om familiale redenen naar Noordrijn-Westfalen gekomen (2006: 12.158).

Er vestigen zich duidelijk minder hoog gekwalificeerden en zelfstandigen dan verwacht.

Ondanks de goede conjunctuur en het veelvuldig beklagde gebrek aan vaklieden hebben in 2007 slechts 111 hoog gekwalificeerden (§ 19 Duitse verblijfswet -Aufenthaltsgesetz) in Noordrijn-Westfalen een vestigingsvergunning ontvangen. Daarvan zijn er slechts 24 daadwerkelijk uit het buitenland geïmmigreerd, 87 woonden reeds langer in Duitsland. Bij de zelfstandigen is het plaatje hetzelfde: 595 buitenlanders kregen in 2007 een verblijfsvergunning (§ 21 verblijfswet), 30 een vestigingsvergunning. In totaal zijn in 2007 slechts 82 personen als zelfstandigen daadwerkelijk uit het buitenland naar Noordrijn-Westfalen gekomen, 543 woonden reeds in Duitsland. Het doel van de herziening van de vestigingswet, om Duitsland voor topmensen aantrekkelijk te maken, is kennelijk niet gehaald.

Geen tegenspraak tussen doelgerichte vestiging van hoog gekwalificeerden en een vereiste kwalificatie.

Doelgerichte immigratie kan ertoe bijdragen dat bestaande lacunes op de arbeidsmarkt opgevuld worden. Dit moet echter in eerste instantie via maatregelen ter kwalificatie van autochtone werknemers gebeuren. Het doelgerichte openstellen van de arbeidsmarkt voor hoog gekwalificeerden en zelfstandigen is dus geen alternatief voor de noodzaak om het binnenlandse potentieel aan werkkrachten te kwalificeren, veeleer een zinvolle aanvulling. Een tegenspraak tussen kwalificatie en doelgerichte vestiging van hoog gekwalificeerden – en het betreft slechts deze groep – bestaat niet. De immigratie van laag gekwalificeerden moet beperkt blijven.

Negatieve trend: steeds meer Duitsers gaan naar het buitenland.

Sinds jaren emigreren meer Duitsers dan er uit het buitenland terugkomen. De migratiebalans is negatief, de trend is de afgelopen jaren sterker geworden. In 2007 zijn 28.787 Duitsers vanuit Noordrijn-Westfalen naar het buitenland gegaan, slechts 18.345 zijn er uit het buitenland teruggekomen. Het emigratieoverschot bij de Duitsers is in 2007 met 10.477 weer duidelijk gestegen in vergelijking met 2006 (8.594) en 2005 (6.130).

In 2006 is het aantal naturalisaties sinds lange tijd weer gestegen.

In 2007 daalde het aantal weer.

Alleen de verkrijging van de Duitse nationaliteit garandeert de volledige juridische gelijkstelling. Het aantal naturalisaties per jaar in Noordrijn-Westfalen is van 2000 tot en met 2005 gedaald, in 2006 voor het eerst weer gestegen en in 2007 opnieuw weer gedaald. In 2007 zijn in Noordrijn-Westfalen 32.581 buitenlanders genaturaliseerd. Dat betekent een vermindering van 11,4% ten opzichte van 2006, toen er 36.758 naturalisaties plaatsvonden. Bij de in 2007 genaturaliseerde buitenlanders komt de grootste groep van 10.259 personen (jaar ervoor 11.484) uit Turkije, gevolgd door Servië/Servië-Montenegro met 3.636 naturalisaties (jaar ervoor 4.896) en Marokko met 1.850 (jaar ervoor 1.888).

Bij werk, opleiding en inkomen bestaan grote verschillen tussen mensen met en zonder migratie-achtergrond.

De integratiemonitoring doet blijken: ook meer dan 50 jaar na de eerste werving van Italiaanse "gastarbeiders" liggen mensen met een migratie-achtergrond duidelijk achter bij degenen zonder een migratie-achtergrond wat werk, inkomen en opleiding betreft. Hierbij bestaan ook ernstige verschillen tussen de verschillende gemigreerde groepen. Een bijzonder hoge inhaalbehoefte bestaat voor immigranten met uitsluitend de Turkse nationaliteit, hier in het bijzonder voor de vrouwen.

Genaturaliseerden hebben duidelijk meer succes wat werk, inkomen en opleiding betreft.

Verheugend is de duidelijk betere sociaal-economische integratie van de genaturaliseerden die voor het eerst statistisch opgenomen kan worden. Dat geldt in het bijzonder ook voor genaturaliseerde mensen van Turkse origine. Het blijkt dat de in vergelijking negatieve waarden van de buitenlandse bevolking ten dele door het feit ontstaan dat goed geïntegreerde migranten door naturalisatie uit de buitenlandersstatistiek weggevallen zijn. Indien men buitenlanders en genaturaliseerden tezamen beschouwd, wordt het verschil met de autochtone Duitse bevolking duidelijk geringer.

Grote verschillen bij de deelname aan het beroepsleven: lager banenpercentage bij mensen met een migratie-achtergrond.

Het banenpercentage bij de Duitsers (15 – onder 65 jaar) in Noordrijn-Westfalen ligt op 73,5%, bij Duitse mannen zelfs boven de 80%, bij Duitse vrouwen op 66,7%. Bij mensen met een migratie-achtergrond werkt 65,9%, bij buitenlanders zijn het er met 62,2% nog eens minder. Het laagste banenpercentage heeft de Turkse bevolking met slechts 55%. Bijzonderlijk duidelijk valt hier het verschil tussen mannen en vrouwen op. Met een percentage van 35,6% werkt slechts één derde van de Turkse vrouwen. Positief: het banenpercentage van de genaturaliseerden ligt met 71,3% nauwelijks 2 procentpunten onder dat van de Duitsers.

Mensen met een migratie-achtergrond zijn veel vaker arbeider en minder vaak werknemer.

Meer dan de helft van de werkende bevolking (55,5%) in Noordrijn-Westfalen is werknemer, slechts iets meer dan een kwart is arbeider (27,1 %). Dit drukt de enorm snelle economische structurele verandering in Noordrijn-Westfalen in de afgelopen decennia uit. Bij mensen met een migratie-achtergrond ziet dat er anders uit: met 49,1% is bijna de helft als arbeider werkzaam. Bij de Turkse werkende bevolking ligt het arbeiderspercentage op bijna 65%, slechts iets

meer dan een kwart (26,3%) is werknemer. De verschillen bij vrouwen zijn ook groot: slechts 17% van de Duitse werkende vrouwen, 39,2% van de vrouwen met een migratie-achtergrond, maar 54,9% van de vrouwen met een Turks paspoort werken als arbeider.

Noordrijn-Westfalen profiteert bijzonder sterk van het ondernemerspotentieel van mensen met een migratie-achtergrond.

Allochtonen hebben een groot ondernemerspotentieel. Eén op de zes zelfstandigen in Noordrijn-Westfalen (125.000) heeft een migratie-achtergrond. Gedurende de afgelopen 20 jaar heeft het aantal zelfstandigen van Turkse origine zich meer dan verdrievoudigd. De zelfstandigheid bij allochtonen groeit en is een belangrijke factor voor de economie. Het aandeel zelfstandigen bij de mensen met een migratie-achtergrond ligt op 8,2%, bij de werkende bevolking in totaal op 9,6%. Het aandeel zelfstandigen bij genaturaliseerden ligt met 10,7% zelfs hoger. De wil om de beroepsmatige toekomst als ondernemer zelf vorm te geven en de bereidheid om de Duitse nationaliteit aan te nemen, gaan vaak samen.

Een groter aandeel genaturaliseerde vrouwen is zelfstandig dan bij de Duitse vrouwen.

Van groter economisch belang is de bijdrage van zelfstandige vrouwen met een migratie-achtergrond. 36.000 van de 125.000 zelfstandigen met een migratie-achtergrond in Noordrijn-Westfalen zijn vrouwen – dat is 28,8%. Het zelfstandigenpercentage genaturaliseerde vrouwen ligt met 7,5% zelfs nog boven dat van de Duitse vrouwen, in totaal (6,6%). Het valt op dat het zelfstandigenpercentage van genaturaliseerde, voormalig Turkse vrouwen met 7,1% duidelijk hoger is dan van vrouwen met alleen de Turkse nationaliteit (4,4%). Het zijn juist de genaturaliseerde vrouwen die “op eigen benen” willen staan en een bovengemiddelde neiging naar het ondernemerschap tonen.

**Grote werkloosheid bij allochtone mannen en vrouwen.
Inkomstenarmoede heeft maar al te vaak een migratie-
achtergrond.**

Met 17,9% worden mensen met een migratie-achtergrond bijna dubbel zo vaak door werkloosheid getroffen als de werkende bevolking, in totaal (9,9%). Bijna 40% van de werklozen in Noordrijn-Westfalen zijn mensen met een migratie-achtergrond. De hoge werkloosheid is één van de centrale oorzaken voor een duidelijk hoger armoederisico. Terwijl het armoedepercentage bij Duitsers in Noordrijn-Westfalen op 11,3% ligt, wordt 29,6% van de mensen met een migratie-achtergrond en zelfs 40,4% van de Turken door armoede bedreigd. Het laagste is het percentage van 10,0% bij mensen zonder een migratie-achtergrond.

Grote inhaalbehoefte bij opleiding en kwalificatie.

In totaal heeft volgens de microcensus 4,9% van de bevolking in Noordrijn-Westfalen vanaf 15 jaar geen schooldiploma. In absolute cijfers zijn dat 722.000 mannen en vrouwen. Mensen met een migratie-achtergrond vormen minder dan een kwart van de bevolking in Noordrijn-Westfalen, met 474.000 vormen ze echter tweederde van alle personen zonder schooldiploma. De opleidingsachterstand is nog duidelijker bij buitenlanders: zij vormen 10% van de bevolking, maar met 358.000 personen rond de helft van alle personen zonder schooldiploma.

**Tegelijk geldt: veel allochtonen beschikken over een
bovengemiddelde schoolopleiding.**

Bijna één op de vier mensen met een migratie-achtergrond in Noordrijn-Westfalen (24,5%) heeft de school met het diploma VWO of MBO ((Fach-)Hochschulreife)afgesloten. Deze waarde ligt slechts net onder die van de Duitse bevolking (27,0%). Bijzonder indrukwekkend is het schoolsucces van genaturaliseerden! Met 30,3% van de personen met een VWO- of MBO-diploma hebben ze de hoogste waarde van alle statusgroepen. Dat is het bewijs voor het

feit dat de genaturaliseerde bevolking met betrekking tot haar kwalificatie een bijzondere positie inneemt.

Meer dan 25% van de scholieren heeft een migratie-achtergrond.

De scholen in Noordrijn-Westfalen hebben een internationale samenstelling. De migratie-achtergrond is voor het eerst opgevraagd in de Officiële Schoolgegevens 2007/08. Op de openbare scholen heeft 2,51% van de scholieren een migratie-achtergrond, het grootste percentage scholieren met een migratie-achtergrond vindt men met 37,6% op het VMBO (Hauptschule), het laagste percentage met 13,3% op het VWO. Op de HAVO (Realschule) was het 26,7%, op de scholengemeenschappen (Gesamtschule) 33,4%, op de scholen voor speciaal onderwijs 26,6% en op de basisschool 25,8%. In totaal geldt: de meisjes doen het duidelijk beter dan de jongens.

Turkse scholieren vormen verreweg de grootste groep buitenlanders, gevolgd door de Italiaanse scholieren.

Turkse scholieren vormen verreweg de grootste buitenlandse groep op de scholen in Noordrijn-Westfalen. Bijna de helft (49,4%) van de niet-Duitse scholieren heeft de Turkse nationaliteit: 162.188 personen. Ze zijn daarmee goed voor 5,7% van alle scholieren in Noordrijn-Westfalen. De op één na grootste buitenlandse groep wordt met 18.121 personen gevormd door de Italiaanse kinderen en jongeren, gevolgd door de Griekse met 10.594 personen. Bijna 34.000 scholieren komen uit Azië, 16.904 uit Afrika en 2.935 uit Amerika.

Steeds meer islamitische scholieren. Ook het aantal confessieloze scholieren stijgt.

Het aantal confessieloze en islamitische scholieren op de algemeen vormende scholen in Noordrijn-Westfalen is de afgelopen jaren sterk gestegen. Het aantal confessieloze scholieren steeg van 1996 tot en met 2007 met 65.586 naar 241.427. Gedurende het schooljaar 2007/08 bedroeg hun percentage van alle scholieren 10,9% ten opzichte van 8,0% in 1996. Eén op de tien scholieren in

Noordrijn-Westfalen is heden confessieloos. In dezelfde periode steeg het aantal islamitische kinderen op de scholen in 2007 met meer dan 60.000 naar 259.550. Hun percentage steeg daarmee van 9,0% naar 11,7%.

Conclusie: meer integratie vereist vooral meer opleiding!

Er kan één conclusie getrokken worden: opleiding is de sleutel tot integratie. De informatie over de situatie van mensen met een migratie-achtergrond doet blijken hoe juist en noodzakelijk de aanzet van de deelstaatregering is om systematisch te beginnen met de taalkundige stimulering in de vroege kinderjaren en het vormingssysteem in totaal te verbeteren. Daarvan profiteren in het bijzonder de kinderen en jongeren met een migratie-achtergrond. Betere opleidingskansen zijn een doorslaggevende vereiste om later optredende moeilijkheden gedurende de opleiding en in het beroep te voorkomen. Hiermee houdt de deelstaatregering met het Actieplan Integratie en door het duidelijk stellen van prioriteiten met betrekking tot de vorming van jonge kinderen en de schoolopleiding omvangrijk en consequent rekening.

IMPRINT

Editor

Ministry for Intergenerational Affairs,
Family, Women and Integration of the
State of North Rhine-Westphalia
Horionplatz 1
40213 Düsseldorf, Germany
Tel. + 49(0)211 8618-50
info@mgffi.nrw.de
www.mgffi.nrw.de

Design

flowconcept, Agentur für Kommunikation, Detmold

© 2010/MGFFI

This print is issued by the State of North Rhine-Westphalia in the scope of public relation. It must neither be used by political parties nor by candidates or campaign workers during an election campaign. This applies to state, parliamentary and municipal elections as well as to the election of Members of the European Parliament.

The distribution of this print during election events, or at information desks of the political parties as well as the insertion, imprint and bonding of partisan political information or advertising material is especially improper. The transfer of this information to third parties for the purpose of electoral advertisement is also prohibited.

The use of this print by political parties, or organisations supporting them remains only unaffected with respect to providing their own members with this information. Regardless of when, by what means and the number of publication copies reached the recipient, and also of any time-related reference to an forthcoming election, it must not be used in a way that could be understood as a partisanship of the federal state government for the benefit of individual political groups.

Ministry for Intergenerational Affairs,
Family, Women and Integration
of the State of North Rhine-Westphalia

Horionplatz 1, D-40213 Düsseldorf
Telephone 0049 (0) 0211 8618 - 50
info@mgffi.nrw.de
www.mgffi.nrw.de

